

Veźměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Trestný čin poškozování cizích práv

Individuálním objektem trestného činu poškozování cizích práv jsou různá práva nemajetkového charakteru, příslušejících jednotlivci, fyzické, právnické osobě, včetně státu. Povahu práv, která jsou předmětem ochrany určuje způsob jednání popsany ve skutkové podstatě tohoto trestného činu, který můžeme stručně vystihnout jako „nemajetkový podvod“.

Popis specifických znaků skutkové podstaty trestného činu poškozování cizích práv nalezneme v § 209, systematicky zařazeném v hlavě V. zvláštní části trestního zákona. Hlava V. zahrnuje trestné činy hrubě narušující občanské soužití. Systematické rozčlenění zvláštní části trestního zákona do jednotlivých hlav se řídí povahou chráněného společenského zájmu, k jehož ochraně slouží.

Za chráněný společenský zájem (druhový objekt) dle V. hlavy zákon označuje občanské soužití. Pojem občanské soužití je ovšem neurčitý a vágní. Stěží nalezneme v trestním zákoně trestný čin, který by nesloužil k ochraně „občanského soužití“. Trestné činy obsažené v V. hlavě slouží k ochraně různých společenských zájmů. Některé chrání veřejný pořádek, jiné mravnost, čest, další pak život, majetek...

Individuálním objektem trestného činu poškozování cizích práv jsou různá práva nemajetkového charakteru, příslušejících jednotlivci, fyzické, právnické osobě, včetně státu. Povahu práv, která jsou předmětem ochrany určuje způsob jednání popsany ve skutkové podstatě tohoto trestného činu, který můžeme stručně vystihnout jako „nemajetkový podvod“.

Objektivní stránka jakéhokoliv trestného činu obsahuje jednání pachatele, následek a příčinnou souvislost mezi jednáním a následkem. Výše uvedené znaky objektivní stránky trestného činu označujeme jako obligatorní, neboť jich je k naplnění skutkové podstaty trestného činu třeba vždy. Naproti tomu místo jednání, čas, způsob jednání řadíme k znakům fakultativním. Jsou-li však fakultativní znaky ve skutkové podstatě určitého trestného činu zahrnuty, musí být jednáním pachatele naplněny, máme-li následně dospět k závěru, že byl tento trestný čin spáchán.

Jednáním rozumíme projev vůle pachatele navenek. Jednání tedy v sobě obsahuje složku vnitřní (vůli), složku vnější (projev vůle) a úzké sepětí mezi vůlí a jejím projevem. Základními formami jednání jsou konání a zdržení se konání (opomenutí). Konání se projevuje jako volný pohyb, zatímco podstatou opomenutí je zdržení se chování. Opomenutí je ve smyslu § 89 odst. 2 TZ trestné, pokud se pachatel zdrží takového konání, k němuž byl podle okolností a svých poměrů povinen.

Následek je ohrožení či porušení společenského zájmu chráněného trestním zákonem. U trestného činu poškozování cizích práv je následkem vážná újma nemajetkové povahy, bližší vymezení tohoto pojmu viz. níže.

Příčinná souvislost spojuje oba výše uvedené znaky obligatorní stránky skutkové podstaty trestného činu. Při zjišťování zda je naplněn znak příčinné souvislosti uplatňujeme dvě zásady.

1. zásada uměle izolace jevů, kde zjišťujeme zda následek popsany ve skutkové podstatě nastal právě v důsledku jednání rovněž popsaneho ve skutkové podstatě téhož trestného činu. Druhou alternativu pak představuje situace, kdy následek by bez jednání popsaneho ve skutkové podstatě sice nastal, ale podstatně jinak co do povahy a rozsahu škodlivého zásahu, než nastal konkrétně.

2. zásada gradace příčinné souvislosti pak hodnotí do jaké míry se pachatel přičinil o spáchání trestného činu, tedy které okolnosti, vedle jeho jednání se podílely na následku trestného činu, a nakolik jsou tyto „vedlejší“ okolnosti v daném případě relevantní pro způsobení následku.

Charakteristické znaky příčiny tak i následku jsou ve skutkové podstatě trestného činu uvedeny ve zvláštní části trestního takřkajíc vedle sebe. Oba zmíněné komponenty trestného činu však musíme posuzovat s přihlédnutím k obecné části trestního zákona. Jednání následek i příčinná souvislost musí být zahrnuty v subjektivní stránce trestného činu, zavinění pachatele. Trestný čin poškozování

cizích práv vyžaduje úmyslné zavinění.

Objektivní stránka trestného činu poškozování cizích práv je pak v § 209/1 TZ popsána následovně:

1. Pachatel tím, že někoho uvede v omyl nebo

- využije něčího omylu (příčina)

2. jinému způsobí vážnou újmu na jeho právech

V § 209/2 je obsažena kvalifikovaná skutková podstata, jenž stíhá přísněji osobu, která se dopustí trestného činu v odstavci 1 jako veřejný činitel (89/9 TZ)

Právy se zde rozumí jakákoliv práva nemajetková jednotlivce, v oblasti vztahů rodinných, pracovních apod. Pro posouzení zda jde o vážnou újmu na právech, je nutno posoudit se zřetelem na intenzitu újmy a charakter škodlivých následků, zda jde o následek odstranitelný či neodstranitelný.

Podvodné jednání, tedy uvedení někoho v omyl či využití něčího omylu může směřovat nejen vůči poškozenému, ale i vůči jiné fyzické nebo právnické osobě.

Omyl představuje rozpor mezi představou oběti a skutečností. Oběť ani konkrétní představu o určité skutečnosti mít nemusí, stačí tu povšechná představa, že se není čeho obávat.

Uvedení v omyl je pak pachatelovo jednání, kterým předstírá okolnosti, které nejsou v souladu se skutečným stavem věcí. Uvedení v omyl může být spácháno konáním, opomenutím i konkludentním jednáním.

Pachatel může uvádět v omyl i pomocí lsti. Není to však nezbytnou podmínkou, stačí uvedení nepravdivé informace.

Při využití omylu jiného pachatel sám omyl nevyvolal, avšak po poznání tohoto omylu jednal tak, že jinému způsobil vážnou újmu na právech. Není přitom podmínkou, aby pachatel jiného v omylu utvrzoval, nebo aby ztěžoval odhalení jeho omylu.

Uvést v omyl lze pouze člověka, nikoliv automat.

Judikatura spatřuje naplnění skutkové podstaty trestného činu poškozování cizích práv např. v jednání pachatele, který využije omylu poškozené, spočívajícího v tom, že jej při ošetření v nemocnici považovala za lékaře a z tohoto důvodu strpěla z jeho strany osahávání na nahém těle a posléze i uvnitř přirození (Rt 56/1996). Dále např. podvodné jednání spočívající ve falešném puncování zlata, vylákání vývozního povolení fingovanou darovací smlouvou.

V praxi jsem se osobně setkal, že jako trestný čin poškozování cizích práv bylo kvalifikováno jednání pachatele spočívající v podání trestního oznámení na neznámého pachatele pro trestný čin krádeže peněžní částky, když se později v trestním řízení ukázalo, že pachatel zmíněnou částku utratil a této skutečnosti si při podání trestního oznámení byl vědom. V daném případě však orgán činný v trestním řízení patrně pochybil, neboť naplnění skutkové podstaty trestného činu poškozování cizích práv vyžaduje reálné vážné újmy na právech jiného nikoli pouze újmy hypotetické, potenciální.

De lege ferenda se uvažuje o vypuštění tohoto trestného činu ze zvláštní části trestního zákona pro přílišnou obecnost a vágnost popisu jeho skutkové podstaty.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)

- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)
- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)
- [Novela § 196 trestního zákoníku: racionální korekce, nebo oslabení ochrany dítěte?](#)
- [Vybrané aspekty trestného činu podvodu podle § 209 TrZ ve světle judikatury](#)
- [Zásadní novinky v oblasti trestní odpovědnosti právnických osob v roce 2026](#)
- [Kauza Skender Bojku: Putativní nutná obrana optikou ÚS](#)
- [Novela zákona o trestní odpovědnosti právnických osob](#)